

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГАРМОНІЯ

Спеціальність	025 Музичне мистецтво	
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	
Ступінь вищої освіти	Бакалавр	
Освітньо-професійна програма / Освітньо-наукова програма	Музикознавство та композиція	
Курс	1-2	
Семестр	2, 3, 4	
Обсяг дисципліни (години / ECTS)	180 / 6	
Статус дисципліни (обов'язкова / вибіркова)	Обов'язкова	
Мова викладання	Українська	
Інформація про викладача	Прізвище, ім'я, по батькові	Борисенко Марія Юріївна
	Науковий ступінь, вчене/почесне звання	Кандидат мистецтвознавства, доцент
	Посада	Доцент
	Профіль викладача, e-mail	https://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/theory-of-music/Borysenko_2022.pdf dbor@ukr.net
Інформація про викладача	Прізвище, ім'я, по батькові	Каширцев Руслан Геннадійович
	Науковий ступінь, вчене/почесне звання	Доктор філософії
	Посада	Старший викладач
	Профіль викладача, e-mail	https://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/theory-of-music/Kashirzev_TM_2022.pdf
Інформація про викладача	Прізвище, ім'я, по батькові	Рудь Поліна Валентинівна
	Науковий ступінь, вчене/почесне звання	Кандидат мистецтвознавства
	Посада	Викладач
	Профіль викладача, e-mail	https://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/theory-of-music/Rud-2022-1.pdf samrud@ukr.net
Анотація	«Гармонія» як фундаментальна дисципліна професійної та	

	<p>практичної підготовки презентує сучасне усвідомлення історичних, теоретичних і практичних аспектів вивчення гармонічних явищ, стилів на прикладі найкращих художніх зразків музичного мистецтва від старовини до сьогодення. Дисципліна формує найважливіші фахові компетенції для здійснення професійної музичної діяльності, а також набуття комплексу теоретичних і практичних знань у галузі музичного мистецтва задля успішної реалізації творчих, науково-дослідницьких, музично-педагогічних здібностей.</p>
<p>Мета дисципліни</p>	<p>Розвиток гармонічного мислення, слуху як обов'язкових компонентів творчих здібностей музикознавця і композитора, а також опанування комплексом гармонічних засад в їхній цілісній взаємодії з іншими музично-виразовими чинниками – мелодією, ритмом, метром, тембро-фактурою, формою, жанром; усвідомлення різноманітних музично-стильових явищ, глибинних внутрішніх процесів музичного буття, необхідних для формування практичних та аналітичних навичок фахівця на шляху досягнення високого музично-професійного рівня.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПРН4. Аналізувати музичні твори з визначенням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.</p> <p>ПРН6. Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати й аргументувати власну позицію.</p> <p>ПРН7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.</p> <p>ПРН8. Демонструвати музично-аналітичні навички під час створення виконавських, музикознавчих, композиторських та педагогічних інтерпретацій.</p> <p>ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.</p> <p>ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.</p> <p>ПРН17. Демонструвати аргументовані знання щодо особливостей музичних стилів різних епох.</p>
<p>Загальні компетентності</p>	<p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК12. Здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p>

<p>Фахові (спеціальні) компетентності</p>	<p>СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.</p> <p>СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності теорії та практики музичного мистецтва.</p> <p>СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення в теорії, історії та методології музичного мистецтва.</p> <p>СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.</p> <p>СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.</p> <p>СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.</p> <p>СК10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.</p> <p>СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.</p> <p>СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в практичній діяльності.</p> <p>СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.</p> <p>СК17. Здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.</p> <p>СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві, композиторській творчості та музичній педагогіці.</p>
<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p><i>Тема 1.</i> Мета і завдання дисципліни, її структура, огляд джерел. Історико-стильові етапи формування та розвитку гармонічних систем: від фольклору до професійних форм багатоголосся (період докласичної гармонії).</p> <p><i>Тема 2.</i> Класична гармонія: основні закономірності. Норми голосоведення: правила і винятки. Функціональна система мажору та мінору. Тризвуки всіх ступенів.</p> <p><i>Тема 3.</i> Секстакорди і квартсекстакорди всіх ступенів: логіко-гармонічні закономірності. Роль у формі.</p> <p><i>Тема 4.</i> Основні септакорди (D₇, II₇, VII₇), побічні септакорди. Логіко-гармонічні закономірності. Роль у формі.</p> <p><i>Тема 5.</i> Типові класико-романтичні гармонічні звороти. Сполучення різноманітних гармонічних структур. Роль у формотворенні.</p> <p><i>Тема 6.</i> Акорди із замінними і додатковими тонами. Індивідуально-авторські гармонії в класико-романтичній композиторській творчості.</p> <p><i>Тема 7.</i> Альтерація в гармонії. Функціональні та колористичні чинники, використання у художній практиці.</p> <p><i>Тема 8.</i> Фігурація: різновиди та художньо-виразове значення.</p> <p><i>Тема 9.</i> Художньо-стильові та логіко-функціональні принципи тональної музики.</p> <p><i>Тема 10.</i> Діатоніка і хроматика в системі музичного мислення. Модуляційна хроматика та мажоро-мінор: функціональні та колористичні властивості.</p> <p><i>Тема 11.</i> Відхилення і модуляція. Роль модуляційних процесів</p>

	<p>у формотворенні, художньо-виразове значення.</p> <p><i>Тема 12.</i> Модальність та неомодальність у художній практиці: жанрово-стильові проєкції від Середньовіччя до сучасності.</p> <p><i>Тема 13.</i> Інноваційні напрями у розвитку музичного мислення протягом останнього століття: історіографічний, стильовий аспекти.</p> <p><i>Тема 14.</i> Гармонічні явища в контексті сучасних технік музичної композиції: атональність та похідні звукові системи.</p> <p><i>Тема 15.</i> Сонорна гармонія: від мистецтва гармонічних фарб до техніки гармонічного письма.</p> <p><i>Тема 16.</i> Основи джазової гармонії та її структурні елементи: акордика, голосоведення, фразування, формотворчі засади.</p>
Види занять	Практичні, індивідуальні, самостійна робота.
Методи навчання	Словесний метод (бесіда, пояснювання, дискусії); практичний метод (практичні заняття – аудиторні та індивідуальні); наочний метод (інтерактивна дошка, метод ілюстрацій); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування); відео-метод у сполученні з новітніми цифровими технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні); самостійна робота (розв'язання завдань); індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
Форми та методи оцінювання	<p>Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС відповідно до Положення про організацію та проведення поточного та семестрового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти.</p> <p>Поточний контроль (має 60 балів): усне опитування, письмові роботи, робота на практичному занятті, написання контрольної роботи.</p> <p>Підсумковий семестровий контроль (має 40 балів): диференційований залік – 2 семестр, письмовий екзамен – 3, 4 семестри.</p>

	<p>Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни й отримання за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 20 балів.</p> <p>Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.</p>
Особливості та політика дисципліни	<p>Під час вивчення навчальної дисципліни викладач та здобувачі комунікують завдяки таким засобам, як: <i>Moodle</i>, листування через <i>e-mail</i>, у чаті групи з дисципліни, посилання на <i>google-disk</i> тощо). На першому занятті з дисципліни викладач доєднує здобувачів до груп, здійснює обмін <i>e-mail</i>, надає електронні посилання на необхідні навчальні матеріали, <i>google-disk</i> тощо.</p> <p>Від студентів очікується регулярне відвідування усіх видів занять згідно з розкладом.</p> <p>Порядок повторного проходження контрольних заходів та ліквідації академічної заборгованості визначено Положенням про організацію та проведення поточного та семестрового</p>

	<p><u>контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти.</u></p> <p>Необхідною вимогою під час навчання є дотримання академічної доброчесності (списування (в т.ч. і з використанням гаджетів) під час поточного та підсумкового контролю заборонено).</p> <p>В університеті панують взаємоповага, шанобливість, чесність.</p>
	<p>Рекомендовані джерела інформації</p> <p>Беліченко, Н. (2016). <i>Завдання з сольфеджіо та гармонії: Слуховий та гармонічний аналіз. Ладові диктанти. Мелодії для гармонізації. Вправи на фортепіано</i>. Харків.</p> <p>Бондаренко, Т. О., Котляревський, І. А., Пясковський, І. Б., Чижик, І. О. (2018). <i>Лекції з теорії гармонії. Навчальний посібник для вищих мистецьких навчальних закладів</i>. Житомир: Видавець О.О.Євенок.</p> <p>Борисенко, М.Ю. (2015). <i>Гетерофонні принципи ранніх форм багатоголосся в усній та письмовій музичних традиціях. Методичний посібник з курсу «Поліфонія» для студентів вищих навч. муз. закладів</i>. Харків: «С. А. М.», Харк. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського.</p> <p>Кравцов, Т., Турнєєв, С. (2020). <i>Збірник музичних диктантів та мелодій для гармонізації. Навчально-методичний посібник / ред.-упоряд. М. Ю. Борисенко</i>. Харків: Естет Прінт.</p> <p>Лемішко, М. М. (2007). <i>Гармонія. Частина 1. Діатоніка</i>. Вінниця: Нова книга.</p> <p>Лемішко, М. М., Завісько, Н.З. (2016). <i>Гармонія. Частина 2. Хроматика</i>. Вінниця: Нова книга.</p> <p>Трубнікова, Л.М. (2003). <i>Український пісенний фольклор та композиторська творчість</i>. Харків: Основа.</p> <p>1. Hentschel, F. (2006). Formen neuer Tonalität in der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts. <i>Archiv Für Musikwissenschaft</i>, 63(2), 67–93.</p> <p>2. Jaffe, A. (1996). <i>Jazz Harmony</i>. Tübingen: TC Druck.</p> <p>80. Schoenberg, A. (2010). <i>Theory of Harmony</i>. University of California Press.</p>

Ton de Leeuw. (1995). *Simultaneity. Music of the Twentieth Century. A Study of Its Elements and Structure*, 77–95. Amsterdam University Press.

Силабус розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Гармонія», затвердженої науково-методичною радою Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського 30 серпня 2023 р., Протокол № 1.